

O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N

Gevestigd te 's-Gravenhage Kon. goedgek. 22 febr.1958

ODV-GROEP HILVERSUM

Secret.: Heuvellaan 11, Hilversum. Tel.02950 - 10481

Hilversum, 1 mei 1967.

Opn.: Een x in de kantlijn duidt op een vraag
een - op een antwoord.

Goeden avond Vrienden,

Aan het begin van de bijeenkomst wil ik graag nog even eraan herinneren, dat wij sprekers van deze groep onszelf niet beschouwen als alwetend of onfeilbaar of iets dergelijks. Wij stellen het dus erg op prijs wanneer u nadenkt over alles wat naar voren wordt gebracht en wanneer u - ook na de pauze hebt u alle gelegenheid daartoe - uw commentaren wilt geven en eventueel uw vragen stellen of uw tegenwerpingen maken.

Het is vandaag een beetje een eigenaardige dag eigenlijk. Het is de dag van de arbeid...daaron werkt niemand. Maar ondanks dat hoop ik toch uw aandacht te kunnen boeien met ons onderwerp, dat wel een zeer lange titel heeft, naar - dat kan ik u verzekeren - 'n zeer redelijke inhoud heeft:

DE VOORTDURENDE ZELFONTWIKKELING VAN HET IN ZICH NUTTELOZE.

Wat is n.l. de kwestie? Alle dingen zijn eenvoudig, er is niets dat complex is zonder dat het dat gemaakt wordt. In de natuur, in het leven, in het geestelijk bestaan moeten wij trachten te komen van het complexe tot het eenvoudige. Zolang wij deze weg volgen - dus een voortdurend vereenvoudigen van denkwijze, van procedure - komen wij tot bereiking. Wij komen niet alleen tot een bereiking in geestelijke zin, een beter begrip, een gemakkelijker inzicht maar we komen ook materieel makkelijker tot bereiking. Helaas heeft de mens de neiging om het eenvoudige te nemen en het complex(ingewikkeld) te maken.

Misschien kan ik mijn stelling met enkele voorbeelden verduidelijken. "Heb uw naasten lief gelijk uzelf". Ik zou zeggen dat is

eenvoudig. Wie is mijn naaste? Degeen met wie ik contact heb. Dat kunnen we in de evangeliën lezen. Sedert dat deze eenvoudige waarheid is verkondigd, zijn er vele en vele bibliotheken vol geschreven over de vraag wie de naaste is, wat naastenliefde is en of je je naaste ook nog een pak op zijn duvel mag geven. En onder welke omstandigheden dat wél en niét gerechtvaardigd is.

Als je in oorlog bent, dan is je vijand nooit je naaste, zeggen ze, dan moet je strijden voor je koning, volk en vaderland. En wanneer je in zaken bent dan is een ander natuurlijk wel je naaste zolang het niet zakelijk is, want zaken zijn zaken. Deze beredeningen resulteren in de noodzaak om de zaak te formaliseren.

Laten we kijken naar de eerste christenen. Hun bijeenkomsten zijn eigenlijk dood eenvoudig. Het is een samenkomen, een spreken; degeen die het meeste weet, degeen die het meest te vertellen heeft, krijgt het woord. Soms is er eentje die krijgt de gave der profetie en die begint te profeteren onder de invloed van de geest dan. Dan is er de gezamenlijke maaltijd, de liefdemaaltijd, en daarmee is de zaak afgelopen. Het is allemaal dood eenvoudig, jongens onder ons.

Maar nu gaan de christenen helaas naar Rome. En in Rome - denkt u er wel om, ik wil geen enkele stand met smaad bewerpen - komen daar mensen bij Grieken, Romeinen, ook van andere naties. Het typisch joodse, het familiekarakter raakt eigenlijk een beetje op de achtergrond. De eerste twist, die we krijgen, is de vraag: Moet je je nu eigenlijk laten besnijden of niet om christen te zijn? Want het christendom is uit het jodendom voortgekomen; je moet eerst Jood zijn voor je christen kunt worden. Dat zouden een hele hoop mensen in deze dagen eens goed moeten overwegen. Het zou misschien goed voor ze zijn zich te realiseren dat de mozaïsche wet in haar essentie volledig is weergegeven in de christelijke wet en dat je eerst moet beginnen met de waarheid van het joodse te erkennen voordat je over kunt gaan naar de waarheid van het christelijke of je wilt of niet.

Maar goed, dat laten we buiten beschouwing. Het zou eenvoudig zijn als je zei: Kijk eens, Jezus was jood, Zijn leer was voor iedereen, ieder die Zijn leer aanvaardt, wordt daarmee een jood, maar hij aanvaardt daarmee ook de achtergronden van Jezus, Zijn hele bestaan. Neen, dat doen ze niet. Ze gaan erover twisten en dan komen er de eerste aanwijzingen.

Paulus is daar o.a. nogal druk mee bezig, maar ook Petrus doet het zijne om de zaak vorm te geven. Dan krijgen we al heel gauw een overnemen van dingen die met het echte christendom niets te maken hebben. We vinden b.v. een indeling van de bijeenkomsten die kenmerkend aan de mitrasdienst ontleend zijn. Helemaal niet zó verwonderlijk, want in de mitrastempels kwamen de eerste christenen vaak samen, vooral in Rome.

Wij ontdekken verder dat de formalisering van de gebeden hier en daar ontleend schijnen te zijn aan de apolonische, de griekse cultus. Dan krijgen we er nog de bewegingsleer bij, die u tegenwoordig bij het altaar ziet. Een soort mysteriespel opgevoerd door de beweging van één persoon en dat blijkt dan weer dionisisch te zijn.

Als je dat nu allemaal bij elkaar haalt, dan vraag je je af: Ja mens, is dat nu allemaal nodig om tot God te komen? Is het nodig om psalmen te zingen, is het nodig om allerhand predikaties te houden? Is het niet voldoende om God te erkennen en van God te houden? En daarnaast die God te dienen door Zijn schepselen te res-

pecteren? Ik zou zeggen, dan heb je genoeg gedaan, maar dat moet men niet. Naarmate dat christendom verder gaat, zien we steeds meer splitsingen en scheuringen. We krijgen de tegenstellingen romeinse kerken, byzantijnse kerken, de griekse kerk. Wij zien later daar nog weer andere afvallen. De abessynse groeperingen vallen af. In het christendom ontstaan twintig, dertig, veertig grote scheuringen al lang voor de reformatie.

Nu op het ogenblik zijn er zoveel christenen dat ze het met elkaar niet eens kunnen zijn over de christelijke naastenliefde. Vindt u dat niet vreemd? U kunt het misschien eenvoudiger begrijpen als we dat bekijken zo in de meer moderne stijl. Daar is 'n bureau; dat bureau moet zorgen dat er huizenbouw of iets anders een radio- of televisieuitzending verzorgen of iets dergelijks. Nu zit daar op dat bureau één man, die is speciaal bestemd om met het personeel te werken. Een soort contactman.

We zouden tegenwoordig zeggen: een sociaalwerker. Maar die sociale werker zegt: "Er zijn zoveel problemen; ik ga ze niet verwijzen eenvoudig naar anderen, we moeten het zelf doen!" Er komt een medische afdeling, een juridische afdeling, daarnaast een welzijnszorg. Er komt er eentje voor lichamelijke ontwikkeling. Er komt een psychiatrische afdeling voor huiselijke moeilijkheden. En voor je het weet heeft die éne man een departement geschapen. Dat departement op zich is wel nuttig, maar het is niet noodzakelijk. Want al die dingen zouden we zonder die organisatie even goed kunnen krijgen. Maar we willen het van ons zelf hebben. Het resultaat is b.v. dat op een gegeven ogenblik - en nu moet u me niet kwalijk nemen dit is geen grapje, het is historisch gebeurd - dat een voetbal elftal naar Engeland ging. Het voetbal elftal bestond uit elf spelers en vier reserves = 15 man. Daarbij een coach, ook een verzorger. Dat waren zeventien personen. Maar als je nu ging kijken wie er allemaal meeging, dan bleek dat er mensen mee moesten van de bond, vertegenwoordigers van de verenigingen, daar moesten een paar mensen mee die absoluut vast moesten leggen wat er ging gebeuren. Er waren nog mensen die dat scheidsrechterlijk moesten bekijken. Het geheel gezelschap bedroeg vijfendertig personen. Dat was een nederlandse voetbalvereniging die dat deed. Was het nodig? Nee. Was het eenvoudig? Ook niet. Want nu had die coach gezegd: "Mensen jullie blijven hier". En anders had hij gezegd: "Nou, jongens, als jullie de stad in gaat, geeft het niet. Er kwan daverende ruzie van. Die coach is bijna ontslagen. Die man die zo scheidsrechterlijk de zaak bekeek, zei in de pauze dat de scheidsrechter het niet goed deed en het resultaat was, dat na de rust twee spelers het veld werden uitgestuurd, want die namen het niet. Hun scheidsrechter die er bij was, had gezegd dat die scheidsrechter het niet goed deed.

Dat zijn nu de dingen die men met complexiteit kunt krijgen. Dat is in het algemeen genomen nu wel duidelijk genoeg zou ik zeggen. U weet allemaal hoe het is gegaan. Er was een klein bureau, dat nam belastingen in. Toen vond men het niet rechtvaardig dat iedereen evenveel percentsgewijze moest betalen, dus toen ging men differentiëren. Toen bleek de differentiatie niet helemaal juist te zijn, toen moest het personeel weer uitgebreid worden, daarna moest men de zaak omrekenen omdat een aanpassing op de differentiatie nodig was; toen kwam er weer wat bij en op een gegeven ogenblik was het zo'n groot apparaat, dat het niet meer mogelijk

was om een belastingaanslag samen te stellen die een normaal mens nog kon invullen. Toen had je weer mensen nodig die gespecialiseerd waren in het invullen van belastingaanslagen. Dat is natuurlijk allemaal wel heel aardig, maar daar hebben we weinig aan. Wanneer we hier die dingen bespreken dan moeten we proberen om het praktisch te doen, want wat hebt u er aan of ik u vertel hoe dwaas de mensen zijn?

Als u eerlijk bent dan weet u het van uzelf wel en vermoedt u het van anderen. Als u niet eerlijk bent, meent u het van anderen te weten en vermoedt u het van uzelf niet. Maar laten we eens nagaan of u in uw eigen leven en uw eigen manier van doen misschien ook lijdt aan die zelfvermenigvuldigende werking van het nutteloze? Hebt u een systeem voor iets dat u moet doen? Werkt u zoals dat heet systematisch? Dat heeft natuurlijk bepaalde voordelen, dat weet ik wel, maar voert u dat systeem niet te ver door?

Er zijn huisvrouwen die menen dat je af kunt wassen op een bepaalde manier. Het resultaat is dat ze vaak de tijd niet hebben om het op die bepaalde manier te doen. Dan doen ze het oppervlakkig en gaan ze het later nog een keer over doen en dan lukt het niet helemaal; dan zijn ze dood moe en dan hebben ze de volgende dag geen zin om af te wassen.

Er zijn mensen die het noodzakelijk vinden om te debatteren over allerhand dingen. Over politiek, over godsdienst, over esoterische wijsheid. Wanneer je die mensen bezig hoort dan vraag je je af, wat is het nut ervan? Wanneer ik een standpunt heb, wanneer 'n ander een standpunt heeft, uitstekend! Wanneer wij beiden tegenover elkaar zeggen wat ons standpunt is, nog beter, vooral als we elkaar begrijpen. Waarom moeten we elkaar overtuigen? Wanneer ik een bepaalde manier van leven heb, dan hoeft een ander dat niet met me eens te zijn. De ene mens gaat regelmatig 's nachts om drie uur naar bed en een ander die doet dat al om zeven uur 's avonds. Maar is er nu iets voor het een of het ander te zeggen? Ja, altijd wel vanuit het persoonlijk standpunt. Maar moet je je bezighouden met die ander?

Ik zou zeggen de meeste mensen houden zich te veel bezig met anderen en te weinig met zichzelf. Daardoor komen zij tot een groot aantal bemoeiingen die voor de ander niet eens aanvaardbaar zijn en die voor hen zelf een onmeetlijk grote belasting betekenen. Wanneer u begint met één keer in te grijpen zonder dat dit noodzakelijk is in het leven van een ander, dan komt u er niet meer af. Dan kost het u werkelijk moeite om u terug te trekken. U hebt één keer zich bemoeit en u wilt zich blijven bemoeien. Wanneer u één keer iets gezegd hebt dat niet helemaal waar is, dan kost het zoveel moeite om te zeggen dat je gelogen hebt, dat je honderd leugens nodig hebt en die honderd leugens brengen een steeds grotere belasting, een steeds grotere verwarring.

Wanneer je contact hebt met de geest - en dat komt nog wel eens voor - dan is het natuurlijk wel heel aardig wanneer dat contact spontaan voorkomt, of wanneer je dit op een juiste manier kunt krijgen, dat is je eigen zaak. Maar is dat nu werkelijk belangrijk dat u dat gaat versieren? Er zijn zoveel mensen die kleeden de zaak aan. Ze maken er iets bij. Een klein beetje in het begin en dan steeds meer en nog meer en op den duur hebben ze een zo uitgebreid ritueel van zelfverheerlijking in feite geschapen, dat ze daardoor de mogelijkheid van de geest om zich te manifesteren verkleinen.

Er zijn mensen die aan esotherie willen doen. Esotherie is heel eenvoudig. In jezelf God erkennen. Jezelf kennen is inhaerent aan het erkennen van God. Als je jezelf erkent, dan weet je ook wel wie jezelf bent. Maar er zijn nu mensen die gaan een heel systeem opbouwen. Ze gaan allerhand wetenschappen opdoen, ze gaan filosofieën doorwerken. En die moeten ze allemaal samen brengen toch in hun eigen kader, in hun eigen wereld. Een overbodige werkzaamheid en veelal een niet erg nutbrengende werkzaamheid. Maar ze gaan verder, omdat ze voelen dat de zaak niet helemaal zuiver zit innerlijk, gaan zij proberen die leringen dan weer aan te passen. Ze gaan ze vervormen en kneden, net zolang totdat het lijkt of dat het juiste is. Maar het is niet van henzelf. Doordat dát wat zij bezitten niet van henzelf is, kunnen zij er in feite niet goed mee werken. Ze hebben niet voldoende beheersing. Ze leven er niet voldoende in.

We krijgen mensen die theoretisch op kunnen stijgen tot de troon Gods en die wanneer ze het geestelijk moeten doen nog niet eens één voet van de grond kunnen tillen, zo loodzwaar zijn ze geworden van hun eigen kennis. Dan moegt u zeggen dat is misschien overdreven, maar we kennen allemaal die bekende voorbeelden, de wet van Parkinson kennen de meeste van u wel geloof ik. Die behoef ik niet eens te citeren. De wet misschien ook wel van de geloofsrechtvaardiging.

Je hebt een geloof, moet je dat geloof verdedigen? Ik geloof het niet. Ik kan het niet geloven. Een geloof is een innerlijke toestand. Zodra ik probeer via exegese mijn geloof te verdedigen, tegenover anderen aanvaardbaar te maken, dan maak ik een hele grote fout. Want de argumenten die ik ga gebruiken verminderen mijn innerlijke geloofswaarde al. Daardoor moet ik ook voor mijzelf rechtvaardiging zoeken en mijn exegetische pogingen gaan steeds verder. Ik kom tot een uitlegging van een uitlegging, van een uitlegging en er blijft niets meer over. Het is natuurlijk erg lastig, dat weet ik wel, maar wanneer er nu heel eenvoudig staat 'Verboden toegang', dan gaat u toch ook niet uitkijken voor wie die 'verboden toegang' nu wel en niet geldt. U zegt het is 'Verboden toegang', ik kan dat terrein opgaan, dan ben ik in overtreding; het kan mevallen, het kan tegenvallen, maar zo is het.

Als God zegt: "Gij zult niet doden" - men gelooft dat God dat gezegd heeft omdat het in de mozaïsche wet staat - dan gaan wij zeggen: "Ja, dat is natuurlijk wel waar maar een misdadiger mogen wij natuurlijk wel doden, want dat doen 'wij' niet, dat doet de rechter en de rechter doet dat volgens de wet en de beul doet dat weer op het gezag van de rechter en de wet, en dat mag. 'Gij zult niet doden' dat is natuurlijk heel goed; gij zult niet doden, dat betekent een medemens, maar een koe mag je rustig slachten. Ik weet het niet, ik geloof dat je zo'n gebod net zo moet zien als het bordje 'Verboden Toegang'. Misschien dat het niet zo erg is om een koe te slachten dan om een mens te slachten. En misschien dat de reden, de oorzaak van het doden ergens een rol speelt, maar het is a priori verboden.

Op het ogenblik dat ik tracht eronder uit te komen, krijg je de meest krankzinnige dingen. Dan krijg ik mensen die om de vrede te handhaven en ter wille van een God van liefde een vernietigingsoorlog beginnen. En denkt u nu niet dat ik het over de moderne tijd heb. Het waren de bekende kruistochten. Die kruistochten, dat waren in feite rooftochten. Maar deze rooftochten waren mogelijk geworden, omdat men zei dat het een heilig doel was. Die le veut, God wil 't.

Gij zult niet doden, gij zult niet stelen, gij zult niets be-

geren hetgeen een ander toebehoort, met omschrijving. Waar blijven die geboden? Die zijn weg gepraat en zo ontstaan er steeds complexere maatschappijen. Er staat nergens dat je bezit mag vergaren; er staat wel dat wanneer een ander iets bezit, je eraf moet blijven. En als je dat nu heel eenvoudig interpreteert, gebeurt er niets. Maar op het ogenblik dat je gaat zeggen: Maar ik kan dat bezit van een ander wel aantasten wanneer dat gaat voor het goed van de gemeenschap b.v., dan moet ik de zaak gaan rechtvaardigen, dan moet ik gaan omschrijven wat eigendom is, hoe eigendom is, op welke wijze eigendom tot stand komt, op welke wijze eigendom beschermd moet worden. En denkt u niet dat ook dat iets nieuws is?

Dat vinden we net zo goed terug in de wetten van Amonerubi als in de wetten van Rome, de wetten van vandaag. Waarom? Misschien omdat de mens bang is de consequenties te trekken van de eenvoud. Hij begint met de beste bedoelingen. Hij zegt b.v. alle mensen zijn gelijk. Da's best. Maar dan moeten we ook niet een stap opzij doen voor de koningin of voor de professor en dan moeten we dat ook niet doen voor een dame, omdat het een dame is. Dan geldt, iedereen is gelijk, en dan moet iedereen gelijke rechten hebben. En als pietjepuk uit de Janszondwarsstraat drie-hoog-achter, het recht heeft op een particulier leven, dan moet de koningin dat ook hebben. Dan is er geen kwestie meer van verschil, wij zijn gelijk of we zijn het niet.

Daar bestaat een bekende parafrase over. De dierenboerderij, daar heb je de varkens, die nemen de regering over, want alle dieren die gaan het samen doen en dan staat er in de wet: Iedereen is gelijk, totdat er op een dag - men weet niet hoe - achter komt te staan 'maar sommigen zijn gelijkjer dan anderen'.

Dat bedoel ik nu wanneer ik zeg, dat het nutteloze zichzelf uitbreidt. Wanneer wij idealistisch willen denken, dan is dat allemaal heel mooi, maar kunnen wij idealistisch denken zolang de mensen niet ideaal zijn? Dan blijven onze idealen theorie, of we moeten ze baseren op de mens. Dan kunnen we natuurlijk de zaak niet zo mooi doen, maar we kunnen het in ieder geval waar maken. Het is heel aardig dat de mensen vandaag aan de dag 'plannen' allemaal voor het jaar tweeduizend, maar als ze niet heel gauw beginnen te 'plannen' voor vandaag, of beter gezegd, nog ophouden met 'plannen' en beginnen met te handelen, dan is er geen jaar tweeduizend meer voor deze mensen. Dat vergeet men.

Uzelf maakt het leven vaak ingewikkelder dan noodzakelijk is. Het begint vaak met een aardigheidje. Laat ik maar weer een voorbeeld nemen. Er is een dame, die wel van mooie dingen houdt. Ze heeft mooie dingen; ze heeft alle ruimte. Op een gegeven dag krijgt ze één stukje bric à brac cadeau. Dat vindt ze zo leuk, dat ze er eentje bij koopt. En een ander zegt: Als ze het zo leuk vindt, krijgt ze er van mij nog een. Na twee jaar kan ze zich niet meer bewegen door die kamer vanwege de bric à brac, allemaal kleine beeldjes en kleine dingsigheidjes. Ze is voortdurend bezig met stof af nemen. Ze heeft geen tijd meer over en voortdurend breekt er weer iets en dan voelt ze zich getroffen door een groot verlies. Is dat redelijk?

Maar vergeet u niet, zo bent u niet alleen wanneer het om bric-à-brac gaat. Het gaat ook zo in uw menselijke relaties. Uw vriend of vriendin is altijd regelmatig bij u gekomen en nu ineens gaat ze met anderen kamperen of ze komt eenvoudig niet meer. Ze heeft geen tijd meer voor u en dan voelt u zich gekwetst en gekrenkt. Men zegt niet: Ik heb het goede gehad. We zullen verder zien wat er komt. Nee, we beginnen allerhand gedachten te maken. Heb ik haar ergens beledigd?

Neen. Maar ik vind het een rotstreek. Men zweept zichzelf op tot woede. Men maakt er een ruzie van, men maakt er problemen van. Daardoor reageert men tegen tien, twintig, dertig anderen eveneens onheus. Daardoor ontstaat een hele sfeer van mistrouwen, en was dat nodig? Neen! Wanneer je eenvoudig was begonnen met het feit te accepteren, nee. Is het nu werkelijk een geest die daar spreekt? Dat is ook zoiets leuks, het komt vaak voor.

Kijk eens, wanneer het belangrijk voor u is, dat er een geest spreekt, dan moet u verder niet luisteren, dan moet u alleen maar nagaan, kan die toestand echt zijn of niet, dan is de rest niet interessant. Als u luistert naar hetgeen besproken wordt en dat heeft in zichzelf zin en rede. U kunt dan voor uzelf daaruit conclusies trekken; u kunt voor uzelf het idee hebben, ik ben iets rijker geworden; is het dan nog belangrijk waar het vandaan komt? Is een stukje koorzang mooier omdat het uit Amerika komt? Of omdat het uit Rusland komt? Maakt het verschil uit of muziek geschreven is door Mendelssohn of door Schubert, arisch is of niet arisch? Maakt het verschil uit of een acteur een zwarte huid heeft of een witte huid wanneer hij goed geschikt is voor zijn rol? Nee. Waarom maakt u dan het onderscheid, want u doet het.

Waarom kijkt u naar efficiency? Efficiëntie is maar een illusie. Efficiëntie ligt in het gedrag van de eenling, nimmer in de organisatie van de massa. Want hoe efficiënter de massa georganiseerd wordt, hoe groter het verzet en daarmee de sabotage van de eenling en daarmee ook hoe geringer de werkelijke prestatie van de eenling binnen het geheel. Dat ziet men allemaal over het hoofd. Men begint nooit waar het nodig is, ook zelf niet.

Wanneer u gelooft in God, is het dan belangrijk op welke wijze u aan die God gelooft, wanneer die God voor u leeft? Neemt u me niet kwalijk, ik kom hier op een zeer ernstig stukje terecht. Zodra ik meen dat die ander, omdat hij aan God gelooft in de vorm van een beeld, minder is dan ik, geloof ik niet waarlijk meer aan God; dan geloof ik alleen maar aan mezelf. Wanneer ik erkennen kan, dat een beleven van God - hōe het plaatsvindt en op wēlke wijze het ook plaats vindt, mits God daarbij het eerlijke en oprechte doel is - een gelijkwaardige Godserkenning is, overall, en wanneer ik kan begrijpen dat 't niet belangrijk is of dat ik zeg dat Jezus de verlosser is of dat Mohammed de profeet is, dan pas kan ik werkelijk tot God ingaan.

Zolang wij bezig zijn met de vraag of het beter is de theorieën van de theosofen of van de anthroposofen te volgen of de ene of andere richting van rozenkruisers beter is, dan deugt het niet. Het gaat er niet over wie goed is, wie beter is; dat is een oordeel. En dat oordeel kunnen we toch niet volledig juist en goed geven. Dat blijft maar bij een opinie, blijft maar bij een geloof. Wat kan ik er mee doen? D a t is belangrijk.

Er was iemand die wou op alle dingen voorbereid zijn. Daarom kocht hij een zakmes met 47 activiteiten er in; schaar-tje, tang..weet ik wat, hamer, priem, els, busopener en weet ik wat al meer. Hij zei: Nu ben ik op alle dingen voorbereid en toen kwam er een noodgeval. Voordat hij het lemnet had gevonden, had een ander met een eenvoudig zakmesje het touwtje in kwestie doorgesneden. Dat is nu het hele eieren eten. Je wilt voorzorgen treffen, je wilt zo zeker zijn van de dingen dat je eenvoudig niet meer reageren kunt.

Wanneer je begint met te zeggen: Ja, ik heb hier wel een mes, maar het zou goed zijn als ik er ook nog een schaar-tje bij had, dan begin je eigenlijk al. Wanneer je zegt: Ja, het is natuurlijk wel

prettig, ik heb aan één flesje nagellak eigenlijk wel genoeg, naturel maar, maar het zou zo leuk zijn als ik er twee of drie tinten bij had. Dan komt u aan de ene kant met een hele gereedschapswinkel te zitten, die u waarschijnlijk nooit nodig hebt, maar die u wel vaak belemmert om hetgeen u wel nodig hebt te vinden; en de twintig kleuren nagellak die u hebt, stellen u maar voortdurend voor het probleem wat u kiezen zult, en daar gaat meer tijd mee verloren dan met het lakken van de nagels. Zo is het.

Waarom moeten wij dan in het leven, in het geestelijk bestaan, het zoeken naar werkelijkheid ons voortdurend bezig houden met die uitbreiding? Waarom vereenvoudigen we de zaak niet. Natuurlijk, u leeft in een gemeenschap; in die gemeenschap zijn bepaalde normen, die zijn een beetje ingewikkeld, zeker. Laten we dan in ieder geval ons eigen aandeel in dat steeds complexer worden trachten terug te nemen. Dat gaat niet alleen over God, dat gaat over de kennis van onszelf, het beeld van onszelf dat we hebben.

Weet u wat het is? Veel mensen denken, belangrijk is dat wij onszelf kennen en toch zeggen: Ja, maar ik geloof dat Jezus de waarheid heeft gebracht. Jezus heeft gezegd: "Wordt als de kinderen, anders zult u niet ingaan tot het koninkrijk". Kinderen...weet u wat kinderen zijn? Kinderen dat zijn wijzen die op het ogenblik reageren, die helemaal niet nadenken over zichzelf of over wat anders. Dat zijn wezens die leven bij de dag; het zijn wezens die zich helemaal niet afvragen of het nu wel of niet mag, maar die het broekje afstropen en poepen waar het toevallig uitkomt. En waarom? dood gewoon omdat zij proberen natuurlijk te leven.

Het kind wordt tot de complexiteit van het leven niet gebracht door zijn eigen persoonlijkheid, maar doordat men het steeds leert. Een kind, dat iemand een zoen wil geven, wordt geleerd dat hij eerst het mooie handje moet geven. Dan gaat de spontaniteit al weg. Een kind wordt geleerd, dat het met twee woorden moet spreken en vindt dat soms zo vervelend, dat het zijn mond maar houdt. Isolement. Alles wat u denkt te weten van uw grote wereld is eigenlijk niks.

Een kennis van mij heeft kort geleden opgesond: U neemt direct waar $\pm 30\%$ van de werkelijke verschijnselen rond u. Uw hele rationele wereld, uw beredeneringen en uw berekeningen zijn op 30% van de waarheid gebaseerd. Dat is veel te weinig om een benadering van de werkelijkheid te bereiken. Is het dan niet veel beter om te reageren op het geheel dat je ervaart? Het is verschrikkelijk, zegt men dan, een mens moet niet volgens zijn impulsen handelen en leven. Natuurlijk, je hebt soms gekke impulsen. Wat zouden de bureu's er van zeggen? Is het wel toegestaan volgens de wetten; wat zou de pastoor zeggen, de dominee of de rabbi of iemand anders? Heb ik dan niet eigenlijk te maken alleen met mijzelf, met God. Moet ik niet eerst de werkelijkheid, die ik ben, leven voordat ik bezig kan gaan aan het versplinteren van mijzelf? Dat mag wel en dit niet en dit zus en dat zo. U vindt het allemaal krankzinnig waarschijnlijk wat ik zeg. Misschien denkt u dat ik op het ogenblik aan het pleiten ben voor vrije liefde of voor anarchie of iets dergelijks. Helemaal niet, die dingen interesseren me niet, want ze zijn in zichzelf ook een systeem. Liefde is en blijft liefde, of ze nu mét of zonder bonboekje verstrekt wordt. Werkelijke liefde gaat zoveel verder, dat ze eigenlijk alle materiële waarde maar als bijkomstig beleeft. Zij is éeuwig.

Wat maakt het nu uit hoe die liefde tot uiting komt verder? Hoe ze gerealiseerd wordt, wat maakt dat nu uit? Maar het moet 'n

echte liefde zijn. Het moet niet een kwestie zijn van: Kom, jongens, laten we er nou eens lekker op los trekken. Het moet een doel hebben, het moet voor je noodzakelijk zijn, het moet een innerlijke noodzaak zijn. Als dat zo is, waarom dan nagaan hoe het wel en hoe het niet moet?

Denk eens even na. Anarchie? Alles afbreken en een nieuwe wereld opbouwen? Mensen afbreken is genakkelijk. Laten we nou eerst eens kijken wat we zelf praktisch zouden kunnen doen met wat er is. Niet volgens de regels en normen en de wetten in het systeem, maar gewoon zoals we voelen dat het juist is. Zullen we dan niet veel verder komen?

Ja, ik spreek over vereenvoudiging en eigenlijk zou ik moeten spreken over die oneindige multiplicatie van moeilijkheden die voortkomt uit het op zich waardeloze. Maar kijk rond u. Niet alleen hier, maar in uw wereld. Vraag u eens af hoeveel complexiteiten eigenlijk niet uit onbenulligheden zijn voortgekomen. Denk eens aan uw E.E.G. b.v.. De E.E.G. is goed bedoeld, maar de ene moet dit en de ander moet dat. Ze kijken niet hoé kunnen we samen iets doen, nee, ze kijken hoé kan ik er beter van worden en zo weinig mogelijk veranderen. Om dat nu mogelijk te maken en alleen daarvoor geven ze zó onnoemelijk veel geld uit, dat u allemaal rustig de hele koninginnedag uit zou kunnen gaan tot en met. Dan zou de staat dat uitje kunnen betalen en nog wat overhouden als de E.E.G. er niét was. Niet dat de E.E.G. fout is, maar het systeem is fout.

Er zijn vakbonden. Wij moeten voor onze arbeiders ook deze naal een loonsverhoging van tenninste $4\frac{1}{2}\%$ afdwingen en dan zijn er nog bijkomstigheden. Zijn er een hoop mensen die dat interesseert? Wel nee. Het interesseert ze heus niet of ze een tientje meer krijgen, het interesseert ze wel of ze voor het geld dat ze in handen hebben meer kunnen kopen. Dat dat tientje dat ze neer krijgen in koopkracht twintig gulden scheelt, daar denkt toch niemand over. We moeten meer hebben. Dat méér moet in getallen worden gezocht. Zolang als wij door onze wijze van optreden duidelijk maken dat wij iets doen voor onze mensen..... Ja, maar potverdoerie, wat doe je? Je breekt de wereld af en als dat dan nog eenvoudig was, nee.

Vroeger hadden de arbeiders onder elkaar een comité. Gewoon 'n paar mannen die gewoon meewerkten in de fabriek en als het niet ging, nou ja, dan zeiden ze dat tegen de baas. Als de baas 'nee' zei, nou dan trokken ze eruit. Goed staken, moesten zij weten. Als ze voelen dat het goed is, laten ze het doen en als anderen denken dat ze gelijk hebben, laten ze mee staken. Geen bezwaar.

Maar nu op het ogenblik, en nu spreken we eens niet over Nederland, maar dan spreken we over Engeland of over de V.S.. Daar zijn vakbonden machtslichamen geworden die een heel eigen regering hebben opgebouwd met het geld van die arbeiders en die daardoor maatregelen nemen waar de meeste arbeiders het eigenlijk niet eens mee zijn of waarover ze niet nadenken. Is dat nog iets? Is dat redelijk?

Is het redelijk dat we steeds meer bordjes langs de verkeersweg zetten met steeds meer verbodsbepalingen? Zóveel dat niemand er meer naar kijkt omdat ze eenvoudig niet meer te verwerklijken zijn. Is het niet veel eenvoudiger om te zeggen aan ieder die schade maakt op de weg - onverschillig door schuld of niet - raakt zijn vervoermiddel kwijt? Dat zou toch veel eenvoudiger zijn. Maar dát kunnen we niet doen. Waarom de zaak complexer maken?

Men is begonnen in Nederland met een regering van één staatsman en zestien raadslieden. In die tijd waren de zeven provinciën

groot. Nu heeft men een regering die alles bij elkaar, ongeveer 150.000 personen nodig heeft. En nu doet Nederland alsof het groot is. Dat is alleen maar omdat men het idee heeft, wij moeten regelen, wij moeten zekerheid geven, wij moeten verzekeren, we moeten zekerheden scheppen, maar mensen er zijn geen zekerheden. Als ik God zoek en ik vraag God "Doe een wonder" en ik doe dat met mijn hele hart, dan gebeurt dat wonder. Als ik er volledig in op kan gaan, dan gebeurt dat wonder. En als ik dat niet kan, dan gebeurt het niet. Al ga ik dan duizend keer rond het pentagram dansen met twintig lampen erin, met alle magische incantaties, met kruiden en al wat erbij behoort, bereik ik niet meer. Ik kan hoogstens mezelf een beetje beter richten daarop.

Alle dingen zijn eenvoudig geweest. De kwestie van Adam en Eva was eigenlijk ook dood eenvoudig. Het is wel een legende, maar het was eenvoudig. "Wek in het zweet uws aanschijns". Nou goed, dan doe je dat. Als je op die manier vrede met God hebt, dan is het best. En als je wilt gaan lanterfant en je denkt op die manier vrede met God te krijgen, is het best. Zolang je niet een ander onrecht aandoet, wat is er tegen? Waarom moet de maatschappij altijd bestaan uit mensen die met elkaar botsen?

Er zal vanavond wel weer gevochten worden in Amsterdam, denkt u niet? Correctie! Er wordt op het ogenblik in Amsterdam gevochten. In de buurt van de Leidsestraat; het is nog niet veel, het is een klein relletje van mensen die vóór de soldaten zijn en mensen die er tegen zijn. Dat is alles. En ergens anders zal een dronken man wel weer een paar ruiten in puin slaan. Waarom? Omdat men voortdurend bezig is met de ander, met het reguleren en regelen van de ander. Omdat men zichzelf over het algemeen niet verdedigt of te laat verdedigt wanneer het er op aan komt, maar wel maatregelen neemt om iedereen en alles te verdedigen wanneer het niet nodig is.

De vrijheid verdedigen doe je niet door een leger op te bouwen. De vrijheid verdedigen doe je door de mensen te leren zo vrij te zijn, dat niets hen kan weerhouden om vrij te leven of desnoods te sterven. Recht en rechtvaardigheid breng je niet tot stand door steeds meer wetten, dat breng je alleen tot stand door steeds meer de mens te leren zijn naaste te respecteren.

De wereld is eigenlijk een hele rare wereld. In het belang van de vrede heeft men nu een verdrag afgesloten, waardoor men geen atoombommen in de ruimte mag brengen en omdat men elkaar zó goed vertrouwt, heeft men stations gelanceerd waardoor eventueel in de ruimte tot-explosie-komende bommetjes kunnen worden geregistreerd. Allemaal heel mooi. Dat doet men allemaal om te voorkomen dat de strijd tussen arm en rijk tot vernietiging van de wereld zou kunnen voeren. Als je al het geld dat voor die projecten nodig was, gebruikt had om overal de landbouw te ontwikkelen, dan zou er geen hongersnood zijn. Als je alle denkkracht, die nodig is om dergelijke wonderlijke apparaturen te ontwikkelen, nu eens gebruikt had om het leven van de mens eenvoudiger te maken, dan zou deze wereld waarschijnlijk zonder enige moeite nog eens het zelfde bevolkingsaantal kunnen opnemen zonder enige armoede. Het begint zo eenvoudig.

Het is koud en daarom zoek je iets om je te bedekken. Een dierenhuid. Dierenhuiden zijn soepel te maken, het kost veel werk en bovendien zijn ze soms te warm. Dus je probeert een weefsel te maken. Geklopte bast. Dan ontdek je dat je ook nog iets kunt spinnen en weven. Dan heb je alles wat je nodig hebt. Dat zijn ze in Twente

niet met me eens natuurlijk, dat begrijp ik wel. Dan heb je alles wat je nodig hebt. Maar men gaat die bescherming maken tot een statussymbool. Als er een statussymbool is, dan komt er op een ogenblik een weefsel dat alleen bestemd is voor het koninklijk huis. Zo was het b.v. in Egypte. Er zijn bepaalde kleuren die alleen gedragen mochten worden door bepaalde priesters, door bepaalde kasten. In Rome, de purperen band en de toga, voorrecht van de senaat, de keizerlijke familie. En zo ga je steeds verder.

Nu wordt op het ogenblik meer materiaal verknoeid met het aanvaardbaar maken van de statusverschillen in de mode, dan er nodig zou zijn om de hele wereldbevolking meer dan voldoende te bekleden. Er wordt meer arbeid verspild met in feite onnutte productieslagen en concurrentiestrijd, dan nodig zou zijn om in heel Nederland alle problemen van verkeer, huisvesting en van sociale structuur, binnen vijf jaren helenaal op te heffen. Denkt u daarover eens na.

U koopt zeepoeder. Oorspronkelijk kreeg je zeepvlokken in 'n grauw zakje totdat er iemand kwam die zei: Ik ga ze in een wit zakje doen. Toen kwam er iemand die zei: Dan doe ik ze in een rood zakje, en nu op het ogenblik koopt u vijftientig verschillende soorten zeepoeder, die in wezen heel weinig verschillen. Allemaal in andere verpakking, met bijkomende cadeau's vanwege de concurrentiestrijd en het enige dat u misschien niet krijgt als u het nodig hebt, dat is iets dat precies past zoals u het hebben wilt.

Complexiteit! Ja, maar complexiteit die niet voortkomt uit de sociale ontwikkeling. De mensen zeggen, ja, maar dat is de industrie, dat is de handel waar dit alles uit voortkomt, dat is de politiek die het heeft gedaan. Nee, ú hebt het gedaan. U allemaal, niet alleen hier aanwezig, maar alle mensen. Want u gelooft het een en u doet het andere. Dan probeert u u te rechtvaardigen en door die rechtvaardiging gaat u dwang uitoefenen op anderen. U begeert iets en u gaat gelijktijdig wat u begeert aan anderen ontzeggen of misschien uzelf en daardoor ontstaan spanningen en neurosen.

U hebt de wereld zo ingewikkeld gemaakt, dat het haast niet mogelijk is om die wereld om die wereld zoals ze nu is, voort te laten bestaan zonder dat ze aan de complexiteit van het nutteloze ten onder gaat. Zover bent u gekomen dat die wereld door allerhand revoluties verscheurd wordt vandaag of morgen, omdat u dood gewoon niet tevreden bent uzelf te zijn. Een mens móet eerst en vooral zichzelf zijn, in zichzelf waar maken wat hij gelooft voor zichzelf. Hij moet een ander helpen wanneer hij een ander helpen kan en wanneer hij voelt dat hij dat kan. Hij moet geen verantwoordelijkheid proberen te dragen voor de daden van anderen. Dat kan hij niet. Een mens moet zorgen, natuurlijk, voor het zijne. Maar hij moet datgene dat hij het zijne noemt beperken tot een minimum. Hij moet begrijpen dat al die dingen overbodig zijn. U hebt geen luie stoel nodig. U kunt op de grond zitten ook. Dat is erg lastig, het is koud. Dan leg je er wat onder. Een paar takken misschien wat dode bladeren. En als je het heel erg koud hebt, doet u als Job, gaat u op de mesthoop zitten, dan kunt u zich nog krabben ook met een potscherf.

Maar ik wil naar zeggen: Heeft u dat allemaal nodig? Heeft u zichzelf geen behoefte geschapen waar u het haast niet meer zonder kunt doen, die eigenlijk overbodig is? Het begint met een cigaret en een borrel voor de gezelligheid en het eindigt met een nicotinevergiftiging en een kans op alcoholisme. U rookt eens een mahua-cigaretje voor een kick; u wilt eens weten wat het is, en vóór je het weet injecteer je je al in de benen. Vanwege de kick? Nee, omdat

je niet meer zonder kunt, omdat je 'n behoefte hebt geschapen, omdat je het leven ingewikkelder hebt gemaakt dan nodig is.

Ze zeggen dat het leven doelloos is omdat het leeg is. Wat veel mensen doen vandaag aan de dag betekent alleen maar dat zij leeg zijn. Het betekent dat zij iets moeten zoeken om zichzelf te vullen en te vervullen. Dat is nu eigenlijk mijn betoog van vandaag.

Het is niet veel, maar het is geloof ik wel duidelijk. Het is geen verwijt aan de wereld, maar het is wel een vraag aan de wereld en ook aan u. U weet het allemaal zo goed. U hebt uw eigen kennis, uw eigen ontwikkeling, u hebt uw eigen geestelijke hoogheid en uw materiële noodzaken en problemen met uzelf. Gelooft u aan een God? Hebt u wel eens contact met die God? Weet u wat die God is? Neen. Hoe houdt u zich dan met geloof bezig? Probeer eens met God te vinden en ga dan eens een geloof maken. Doe eerst de dingen die nodig zijn. Wat zegt u, is uw leven zo leeg? Of komt er niemand? Nou dan ga je toch naar buiten en dan ga je eens kijken dat je zelf contact maakt als je het nodig vindt. Dan ga je toch vanuit jezelf zoeken. U leeft en niet iemand anders. Al het nutteloze dat u vergaard hebt aan conventies, aan denkbeelden, aan maatschappelijke, persoonlijke bezitswaarden, aan illusies, aan filosofieën, die hele ballast is er de schuld van dat u zo ongelukkig kunt zijn soms. Of dat u geen houvast hebt. Die ballast is ergens de reden dat u hier zit, omdat u zoekt naar het bestaan van het hiernamaals. U weet in uzelf dat u oneindig bent. U weet het, maar u wilt het bewezen zien. En het is niet te bewijzen. U weet voor uzelf dat er een God is ergens, dat er iets is. Wat dat weet u niet, waarom moet u het dan eerst in een godsdienst gieten en in een kannetje van een filosofie? Is het niet voldoende om te leven met die kracht? Is het nu werkelijk belangrijk of het overvliegen van de raven omen is van de goden of een aanleiding van een verandering van het weer? Als je er verdorie maar rekening mee kunt houden. Mens leef toch praktisch!

D a t zou ik in de eerste plaats willen zeggen. Nu heb ik er een tamelijk luchthartig en misschien niet terzake doend praatje bij. Een hele hoop problemen aangesneden. Ik ben benieuwd hoeveel van die problemen u de moeite waard vindt om er dadelijk naar te vragen. Onthoudt u één ding: Als u ernaar vraagt, dan moet u het ook doen omdat u er iets over wilt weten. Als u er iets van zegt, dan moet u het ook zeggen omdat u er eerlijk van overtuigd bent, dat ik iets verkeerd heb gezegd. Dan kunnen we met elkaar praten, dan kunnen we verder komen. Maar als we ons alleen bezighouden met vragen die mooi en hoog en geestelijk zijn, als we ons alleen maar bezig gaan houden met beweringen die we zo mooi vinden klinken dat we ze eigenlijk toch eens een keer moeten uiten en met argumenten waarin we eigenlijk niet helemaal geloven, maar die toch wel eens naar voren mogen worden gebracht, dan komen we nergens. Dan zitten we ook hier verstikt in de voortdurende zelfvermenigvuldiging van het nutteloze. Alles wat eerlijk in je is, eerlijk noodzakelijk voor je is, wat een eerlijk erkende waarheid in je is, is noodzakelijk. Al hetgeen eigenlijk niet van belang is, is nutteloos. En het nutteloze neemt toe naarmate je er meer aandacht aan schenkt en verstikt steeds meer je persoonlijke werkelijkheid. Mag ik het daarbij laten? Na de pauze graag uw commentaar.

....ooo0ooo....

NA DE PAUZE.

- Graag vragen aangaande het onderwerp en zo mogelijk schriftelijk.

x U zegt dat het ideale christendom opgebouwd is op het jodendom, maar ik zie weinig verheffends in een God, die er een uitverkoren volk opnahoudt en die hele steden of landen in handen van dat volk geeft?

- Met andere woorden u hebt iets tegen op de primitieve opvatting omtrent God en godendom zoals die Jothervohe - het is moeilijk om daar een juiste uitspraak voor te geven, men zegt meestal Jehova - om die als de toornende en wraakgierige Godheid te aanvaarden? Maar mag ik een paar opmerkingen maken? De interpretatie van deze God is niet 't wezen van deze God. Dat is punt 1.

Punt 2; in het jodendom, en zeker in de meer esotherische richtingen van het jodendom, komt God wel degelijk ook als een liefdevolle God op de voorgrond.

Dat de mensen hun daden met God rechtvaardigen is niet iets van de joodse geschiedenis. Dat hebben de christenen gedaan en "Onward christian soldiers" is zeker niet een gezang uit het verre verleden.

Wanneer wij spreken over "stammend uit het jodendom" of beter gezegd 'uit het judaïsme' dan moeten wij wel beseffen dat de vorst van één godendom, die de basis is van het christendom, vanuit de joodse beschouwing is overgenomen. Dat de christelijke ethiek en moraal indirect en vaak ook direct blijkt te stammen uit 't judaïsme. Jezus spreekt - zoals vele rabbi's ook lang nog nadat Jezus is heen gegaan - ook zeker voordien in parabels en gelijkenissen. Het is een typisch joodse gewoonte om zó bepaalde godsdienstige waarheden duidelijk te maken ofschoon we dit ook terugvinden b.v. bij de Perzen.

Dan wil ik er verder op wijzen: Jezus is een jood. Jezus is opgevoed in het jodendom en ofschoon Hij door zijn ouders en waarschijnlijk ook door zijn belevenis tijdens de vlucht naar Egypte en zijn latere opvoeding behoort tot de z.g. Essenen - een joodse secte - is Hij in zoverre jood, dat Hij in de tempel zijn plichten vervult; dat Hij spreekt ook in de synagoge en pas wanneer Hij uitgestoten wordt dáar, spreekt Hij buiten die omgeving.

Ik wil verder opmerken, dat Jezus de gedachte 'Het beloofde Land' uitbreidt tot de eeuwigheid, en dat Hij 'het uitverkoren volk' uitbreidt tot de mens, die God aanvaardt. Als zodanig ontwikkelt Hij in Zijn koninkrijk der hemelen en ook in Zijn denkwijze omtrent God als Vader vele stellingen, die kunnen worden herleid tot het judaïsme. Het zou dwaas zijn om te ontkennen dat het christendom voort is gekomen uit het jodendom en dat het tot in deze dagen toe het stempel draagt van het joodse geloof. Het christendom is niet alleen gebaseerd in zijn voorkomende vormen op het Nieuwe Testament, maar daarnaast op het Oude Testament. Men aanvaardt allerhand oude stellingen in het christendom - gelijkenissen zijnde of niet - die voortkomen zelfs uit de mozaïsche periode, toen de eerste vijf boeken werden geschreven.

In het christendom bedient men zich van termen en terminologie die via de eerste vertalingen toch weer regelrecht zijn overgezet grotendeels uit het armeens. De overzettingen zijn armeens, grieks en latijn. Ik geloof niet dat iemand, die zelfs ook naar historisch (dus nog niet eens sprekende over moraliteit e.d.) de ontwikkeling van het christendom gadeslaand, zal kunnen ontkennen dat het uit 't judaïsme voortkomt. Laten we niet vergeten dat het joodse volk - of het nu uitverkoren is of niet en of het nu in zijn praktijken zoals

die ook in de bijbel geboekstaafd zijn, nu verantwoord is volgens onze huidige opvattingen of niet - de bron is en blijft van het christendom. Als er geen joden waren geweest, was er geen christendom geweest. Dan was de Christus op een andere wijze tot uiting gekomen op aarde en dan zou een andere grondleer een andere moraliteit bepaald hebben. Alleen historisch reeds is aan te tonen, het christendom komt voort uit het jodendom. Wanneer wij dan verder willen gaan en ons afvragen op welke wijze men b.v. in het christendom de wet hanteert, de christelijke wet wel te verstaan, dan zien ons onmiddellijk weer terug bij de praktijken van de levieten en farizeeën, wetgeleerden, ijveraars.

x Dat is de ellende juist van het christendom.

- Maar zonder dat zou het christendom er niet zijn. En nu is het wel heel aardig om te zeggen "Ik heb de pest aan de joden"; dat zeggen een hele hoop mensen tegenwoordig niet meer, want het is niet 'in', het is geen mode meer. Ze zeggen tegenwoordig: "Nu ja, ik heb ook joodse kennissen. Daar zijn hele goede kennissen onder hoor". Ze bedoelen, de rest deugt niet. Ik geloof dat de grote fout die men maakt dit is: Dat men een volkseigen (noem het mijnentwege) een folklore, een erfelijke karakteristiek, gaat verwarren met het jodendom als drager van een oude cultuurwaarde waaruit het christendom is voortgekomen. Ik geloof niet dat die twee dingen veel met elkaar te maken hebben. Ik zou zelfs verder willen gaan dan dit en stellen, dat het joodse volk - dan moeten we véel verder teruggaan dan Mozes, dan moeten we teruggaan tot Abraham - juist door zijn eigenaardige wijze waarop het in zichzelf de waarden van vele grote culturen heeft vermengd en tot eenheid heeft gebracht (denkt u eens aan Egypte b.v. wat ze daar niet allemaal hebben meegebracht), in staat zijn geweest om enkele van de grootste wijsheden, niet alleen godsdienstige wijsheden maar ook filosofische wijsheden en begaafdheden, over te dragen door de eeuwen. Wie ontkent dat het joodse volk dit heeft gedaan is n.i. oneerlijk en dwaas.

Wie daarnaast wil stellen dat hij de mentaliteit van de jood niet prettig vindt, zou mijns insziens dit moeten uitbreiden en zeggen dat hij de mentaliteit van de doorsnee levantijn niet zo prettig vindt. Want bij de armeniër en de griek kunnen wij een mentaliteit vinden die de veel besproken en gesmade jood zijn eigenschappen zeer nabij komen. Ook bij de arabieren vinden we die, zeker in de semietische rassen.

We moeten toegeven dat men oordeelt op grond van rasseneigenschappen en op grond daarvan, culturele waarden en historische betekenis, eenvoudig opzij wil zetten. Men is zelfs eens zover gegaan dat men wilde bewijzen dat Jezus een ariër was. Ik geloof dat dit te ver gaat. Je moet de feiten erkennen en het eenvoudige feit is, Jezus is een jood. Geboren uit de verloving - in feite proefhuwelijk - tussen jood Josef en de jodin Maria of Marhia. Hij werd Joshua, later Jezus genaamd. Hij is in de tempel geweest, Hij is besneden eerst. Hij is in de tempel geweest en Hij heeft daar zijn bamitsva gedaan; Hij was een volwaardig jood. Hij heeft de wet voorgelezen en de Thora verklaard in de synagoge. Hij was ook in religieuze zin zowel als in rasafkomst een jood.

Als we dat alles erkend hebben, dan mogen we zeggen, dat Jezus op grond van de waarden die in het jodendom lagen, in staat was Zijn leer zo te formuleren dat zij een zeer groot deel van de wereld kon bereiken. En dan mogen we ook de joden daarvoor dankbaar zijn.

Want wie het christendom op prijs stelt, mag toch niet vergeten dat de apostelen joden waren. Als u dat nu allemaal hebt bekeken, dan kijkt u ook nog naar de overdracht van kracht, tegenwoordig nog bij de priesterwijding aanwezig, maar vroeger vooral de overdracht van kracht van patriarchen aan hun opvolgers, die zuiver ontleend is aan het aartsvaderlijk gebruik van persoonlijkheids- en machts-overdracht door handoplegging. Ik zou u meer van die dingen kunnen noemen, maar ik geloof dat dit voldoende is.

x Dit is mij allemaal bekend, dat het christendom historisch op het jodendom berust, dat is natuurlijk een absoluut feit en al deze dingen. De hele historische ontwikkeling is me volkomen bekend. Alleen, ik geloof dat wat er ideëel is in het christendom, dat dat nu niet bevorderd wordt door het O.T. en doordat men voortdurend op het O.T. terugkeert.

- Dat ben ik weer volkomen met u eens. Omdat men te veel over 't hoofd ziet dat Jezus zegt: "Ik breng u het einde van het oude verbond". Dat is overigens het verbond dat met Noë werd gesloten. Wanneer u dat zegt, ben ik het helemaal met u eens. Maar ik geloof dat het betreuren van bepaalde tendenzen in de huidige christelijke maatschappij niets te maken heeft met het feit.

x Met het feit niet, nee.

- Als zodanig geloof ik dat men verstandig doet eerst het feit te erkennen en in de jood de christen te zoeken, die hij ergens op de achtergrond is. Al zijn er bepaalde elementen, als b.v. de wraakzucht in de joodse leer vaak aanwezig - of moet ik zeggen een vorm van rechtszin, dat is misschien juist - die wij in de christelijke leer zeker niet meer op die wijze zullen uiten. Zoekt u de christen in de jood, dan zult u de Christus terugvinden in de jood. Maar wie de jood maakt zoals in de historie door het christendom is gebeurd, tot de zondebok die de woestijn in wordt gestuurd voor de zonden die de christenen zelf deden, dan moet u zich ook niet verbazen dat de grens die u zelf stelt tussen uzelf en dit ras niet zo gemakkelijk te slechten is. Dan mag u zich er ook niet over verbazen, dat degenen die dan kunnen spreken dat een beetje luidruchtiger doen dan misschien wenselijk is.

x Maar als we de overtuiging hebben der reïncarnatie, dan is het misschien helemaal niet zo gek dat we zelf jood of jodin geweest zijn?

- Ja, als we dit moeten baseren op bepaalde in het jodendom zo zeer veroordeelde eigenschappen, zou ik zeggen: Er moeten onnoemlijk veel christenen incarnaties van joden zijn. Wat dat betreft ben ik het met u eens. Dat is heel goed mogelijk. Hebt u nog iets meer?

x In het begin van uw lezing hebt u de samenvatting gegeven van het christendom, de essentie van het christendom: Hebt u naast lief en God. Geloof u dan niet dat eigenlijk de bijbel als boek overbodig is want uit de bijbel toch zijn de meeste scheuringen in het christendom ontstaan?

- Ja, alleen is het de vraag of dit de schuld van de bijbel of van de mensen is. Ik zou het zo willen zeggen: Ik geloof niet dat de bijbel als zodanig overbodig is, omdat zij de herinnering wakker houdt aan wat geweest is en daardoor eigenlijk duidelijk maakt wat nu moet zijn. Wie echter de bijbel en vooral delen daarvan, gaat gebruiken om zichzelf te rechtvaardigen of anderen aan te vallen is iemand die de bijbel misbruikt. Dan zou het misschien beter zijn als ze voor die mensen niet zo gemakkelijk te gebruiken was. Maar omdat iemand een ander in water verdrinkt, moeten we toch niet zeggen, dat we 't water best kunnen missen. Ik geloof dat dit ook geldt voor de bijbel.

Want degeen die terug zoekt naar God, zal vaak uit die bijbel de inspiratie kunnen krijgen om zijn innerlijke God te vinden. Ik geloof dat de bijbel als een instrument om tot God te komen, zeer waardevol is. Ik geloof niet dat ze als een letterlijke en goddelijk gedicteerde waarheid waardevol is. Ik meen zelfs dat ze dit zeker niet is. Ik meen verder, dat het gebruik van bijbelteksten om daarmee bewijzen te leveren absoluut uit den boze is, omdat men nooit met niet-reëel bewijsbare waarden een feitelijke verandering in het reëel bewijsbare kan brengen, tenzij men uitgaat van het geloof en ze in zichzelf waar maakt. Degenen die andere bijbelteksten belagen, zijn meestal degenen die in zich met de waarden van de bijbel geen raad weten.

x U hebt gezegd: "Gij zult niet doden". Toen hebt u opgenoemd, dat men een koe niet zou mogen doden. Moet ik dit zo duiden, dat wij vegetarisch zouden moeten leven? En hoe is dit te rijmen met de dieren in de natuur, die eigenlijk elkander als voedsel dienen?

- Ja, er zijn verschillende antwoorden te geven. Het eerste is dit. Wanneer wij dit gebod aanvaarden zoals het gegeven is, moeten wij 't aanvaarden zonder daar een verdere uitleg aan te geven. Zoals het er staat, staat het er. Daarom zult gij niet doden. En als er staat 'Gij zult niet doden' dan betekent dit, gij zult niets doden wat leven heeft. Dat zou ook insecten kunnen betreffen. Maar nu ga ik verder en ik heb in mijn betoog gezegd, nu kunnen we natuurlijk zeggen, het één is erger dan het ander vanuit ons standpunt, voor ons gevoel. Nu zeg ik dit: Vegetarisch leven is niet voor iedereen mogelijk. Dat staat o.a. in verband met de eiwithuishouding in de mens, die niet voor ieder alle dierlijke vetten e.d. kan ontberen. In de tweede plaats geloof ik, dat er omstandigheden zijn waarbij het een kwestie is van eigen leven of dat van een dier. Dan geloof ik dat je heus dierlijk voedsel mag nemen. Maar ik zou wel deze consequentie er uit willen trekken: Doodt nimmer meer dan hoogst noodzakelijk is. Zeker ook wat het lagere leven betreft.

Wanneer je staat tegenover een mens die je naaste is, dan is 't misschien beter om gedood te worden dan te doden. Vegetarisme heeft daar weinig mee te maken. Vegetarisme is iets dat bijna tot veganisme voert, maar dat is weer wat anders. Het is een leerstelling waar ik veel sympathie voor heb, maar ik meen niet dat men het recht heeft een ander op enigerlei wijze het nuttigen van vlees te verbieden. Ik meen wel dat men er goed aan zal doen om dat voor zichzelf te beperken. Wanneer ik zie hoeveel vleesgerechten worden verkocht en gegeten omdat ze zo lekker zijn, dan zou ik zeggen daar gaat het me nu net even te ver. Dan zijn er plantaardige voedsels genoeg die evenzeer smakelijk kunnen zijn en dan kan men daarmee volstaan.

Dat is nu juist hetgeen waarom het mij gaat. Doodt niet node-loos en nutteloos. Wanneer wij nu zien wat er gebeurt in de veehouderij, dat men vee houdt, speciaal om het te doden. Dan is een kalf mestrijp en dan moet het geslacht worden of het verkocht kan worden of niet. Dan moet dat beest maar dood, dat mag niet verder leven, alleen omdat er een handelsbelang mee gemoeid is. Terwijl 't zelfs nog de vraag is of het uiteindelijk voor de feitelijke consumptie wordt vrij gegeven, want er wordt heel veel op het ogenblik verwerkt in allerhand dierenvoedsels, ook delen die onder andere omstandigheden voor menselijke consumptie bestemd zouden zijn. Dan zeg ik: Kijk dat is volkomen verkeerd. Wij moeten geen handel drijven met het leven van andere wezens.

x Hoe staat u dan i.v.m. het "Gij zult niet doden" tegenover de

offerandes, die voor God gedaan werden in verband met het offeren van dieren in de bijbel?

- In dit geval geloof ik, dat het ook niet juist was om dierenoffers te brengen. Maar het dierenoffer heeft een bijzonder magische betekenis, zoals u misschien weet. In deze magische procedure geven wij het leven terug aan God. Wij nemen dus zelf geen leven en dat is dan wel een heel eigenaardige rechtvaardiging, die voor mij persoonlijk zeker niet voldoende zou zijn en waarvan ik mij voor kan stellen, dat ze voor een ander wel voldoende is. Dan zeg ik alleen, wanneer wij God iets moeten offeren, is het niet beter Hem onze eigen kracht, ons eigen wezen, onze goede wil te offeren en desnoods de dingen die voor ons persoonlijk belangrijk zijn dan om Hem het leven te geven en dan vooral het bloed bij voorkeur van een of ander dier, een duif, een kip, een zwarte haan soms (o nec, dat is zwarte magie) of een geit, terwijl dit eigenlijk een dier is dat nog vreugde heeft in zijn leven.

Zodra een dier een mens bedreigt in zijn leven, geloof ik dat de mens het recht heeft het dier te doden, omdat de mens als een hoger bewuste vorm ook een juistere drang van zelfhandhaving kan hebben en een grotere beheersing dan het dier. Maar verder dan dat wil ik toch niet gaan. Ik geloof zelfs dat een mens, die wilde dieren en gevaarlijke dieren in volledige vrede nadert, door hen over het algemeen niet wordt aangevallen tenzij ze werkelijk uitgehongerd zijn.

x In leider had meen ik zoiets gezegd, dat je mag geen mening iemand opdringen. Nu is het wel eens zo dat je in contact komt met mensen die een bepaalde mening hebben en zeer tot je verrassing, tot je verbazing en tot je geluk misschien ook, brengt deze persoon je bepaald een wijsheid bij. Hij brengt zijn mening aan je over terwijl je er gelukkig mee bent. Ik kan me voorstellen: Je komt voor een schilderij van Picasso te staan, je vindt het afschuwelijk. Veronderstel nu eens, je vindt het een moeilijk geval en Picasso zelf staat naast je of een geweldige kunstkenner, die begint dat schilderij te ontleden (mag je niet zeggen), maar die begint de waarde aan te tonen. En terwijl je aanvankelijk totaal negatief er tegenover stond "Lelijk" heb je gezegd, "Ik vind het monsterlijk lelijk", dan kom je ineens tot de verrassing dat je die mening volkomen moet herzien. En zo is het met moderne muziek.

- Mag ik even een opmerking maken? Dan moet u toch ook wel willen luisteren. U wordt geen mening opgedrongen, u wordt een mening medegedeeld, dat is heel iets anders. Maar als die zelfde man nu staat voor die Picasso waarvan u zegt: "Ik vind dat niet mooi", en u met twee handen vast pakt en net zo lang blijft praten tot u, om in God's naam maar los te raken "Ja" zegt, wat is het dan? En wanneer u dan later zegt: "Ik vind het toch niet mooi" en hij u blijft achtervolgen, elke keer weer met 'Picasso is goed', dat is het opdringen van een mening. Mag ik hierbij teruggrijpen op het evangelie? Wat zegt Jezus tegen zijn leerlingen? Hij zegt dat ze uit moeten gaan, de leer moeten verkondigen, dat ze overal de mensen moeten mededelen wat Hij gezegd heeft.

x Dwingt hen om in te gaan.

- Nee, niet 'dwingt hen om in te gaan', verkeerde vertaling! Het scheelt overigens naar één letter tenminste in het oorspronkelijke, maar daar gaat het niet om. Hij zegt letterlijk: "Zo gij komt in een stad, ga in in het eerste huis en zo men u niet ontvangt, ga naar het volgende en zo verder." "En indien niemand u aanhoort, schud het stof van die stad van uw schoenen en ga verder

(sandalen dan , of beter uw voetbekselsel, dat is de juiste vertaling) Wat blijkt daaruit? Jezus wil dat eenieder in staat is om kennis te nemen van die leer, maar Hij wil tevens dat niemand belaagd zal worden om die leer te aanvaarden. En zo wil Hij de mens, die bereid is te luisteren, tot ontdekking doen komen, dat God helemaal geen wreed monster is, maar dat Hij een kracht is, een liefdevolle kracht, waarop wij een beroep kunnen doen. Die alleen wreed is, wanneer wij Hem wreed maken door onze eigen reactie, dat God antwoordt op ons.

Als de mensen dat niet willen, moeten de leerlingen verder gaan. Maar die leerlingen - de apostelen misschien niet - maar later hebben die ook gezegd 'Potverdorie, elke keer dat ik geloof, ik neem een knuppel en ik ransel net zo lang totdat ze luisteren.' Dáar zit de grote fout. Wij mogen elkaar een mening mededelen, natuurlijk ik doe niets anders op het ogenblik, maar de vraag is alleen, wilt U luisteren? U hoeft niet te luisteren. Ik zal het u niet kwalijk nemen als u niet luistert. Dat is nog meer; om de dood eenvoudige reden dat u alleen wijsheid kunt vinden en waarheid kunt vinden als u ze in u-zelf verwerkt.

Wanneer u Picasso leert begrijpen, dan is het niet alleen wat de ander zegt, dan is het wat u léert zien. Dat is nu de zaak teruggebracht op de eenvoud.

De mensen die de verkondiging hebben gemaakt tot een noodzaak van "Val de mensen lastig totdat ze luisteren", die hebben vergeten dat Jezus die dwang niet heeft gewild. Het zijn deze mensen die natuurlijk onmiddellijk roepen: "Dwing ze om in te gaan". En klaar staan met de knoet om uit christelijke naastenliefde een ander het hemelrijk in te ranselen. Het lijkt de Amsterdamse politie wel!

x Ik was het in grote lijnen zeker eens met wat u gezegd hebt, behalve als u het gaat steunen op de bijbel, want je kunt op de bijbel op honderd manieren steunen en dan kan je precies het tegengestelde er ook uithalen. Het contrast, dat daar gelegd wordt, dat in Exodus nauwkeurig wordt omschreven hóe men een dier moet doden en wat men er wel van mag opeten en wat de priesters mogen hebben, en hoe het verbrand moet worden en op zal stijgen tot een aangename geur voor de neus van de Heer, dat is wel heel erg in contrast met: "Gij zult niet doden". Het is zo vaak dat men zich op de bijbel beroept, maar je kunt je in alle opzichten op de bijbel beroepen. Ik zou dat niet graag willen doen.

- U hebt volkomen gelijk. Ik beroep me dan ook niet op de bijbel. Ik gebruik juist evangelische - en dat is dan nog iets meer volgens mij dan bijbelse - evangelische uitspraken als illustratie van hetgeen ik bedoel. Dat is geen ontgaan van het probleem. Ik heb zelf opgemerkt zoeven, dat je met bijbelspreuken alles kunt doen, maar dat je ze niet uit hun verband mag nemen. Ik heb hier juist volgens mij in de juiste cont xt ook de zaak gelaten en ik heb u duidelijk gemaakt, zelfs Jezus heeft iets dergelijks gezegd, met andere woorden, zelfs een christen kan daar eigenlijk geen bezwaar tegen maken wanneer u weigert om te luisteren. Dát wilde ik alleen maar zeggen.

Wanneer u wenst dat ik dat op iets anders baseer, dan wil ik dat heel graag doen; ik wil het zelfs doen op de psychologie, op de godenleer-en ook op de logica. Wanneer je n.l. iemand dwingt om 'n bepaalde kennis tot zich te nemen en te aanvaarden, bereik je in feite dat hij innerlijk in verzet komt tegen die waarheid, die hij misschien uiterlijk blijft belijden en zó in zich handelend, voortdurend zichzelf dwingt om tegen de essentie van het geleerde in te

gaan. Dat is dan zo tussen Freud en Jung in en dat kunt u ook terug vinden en dat is dan even goed bruikbaar als argument, als illustratie.

x En nu zou ik u graag nog even op uw geestelijke vingers willen tikken. U hebt daarnet iets gezegd over de mentaliteit van de judeers; eigenlijk moest dat dan wel zijn, van de Perzen en eigenlijk van de oosterse volken, van de Arabieren enz. Is het niet heel gevaarlijk om op dit gebied een vooroordeel te hebben? Ik weet niet of u veel meer weet van deze volkeren, maar men is zo licht gewend om te zeggen, de Duitsers zds en de Fransen zó en de Spanjaarden zó?

- U hebt volledig gelijk; wanneer het een vooroordeel wordt, dan is het fout. Maar laat ik er dan iets tegenover stellen. Joden kunnen moedig zijn, arabieren zijn moedig. Armeniërs zijn buitengewoon gastvrij en moedig, grieken evenzeer, maar ze hebben een bepaalde handelsmentaliteit b.v., die sterk verschilt van de hier geldende. Een resultaat van een culturele achtergrond ongetwijfeld, bij joden te verklaren door de besloten gemeenschap die ze binnen de christelijke wereld nood gedwongen zolang hebben moeten vormen. Ik wil er verder op wijzen, dat er - zonder enig vooroordeel - gesproken kan worden van bepaalde genetische verschillen tussen de rassen, waardoor b.v. een nederlander en een fransman uit het zuiden van Frankrijk een totaal andere reactie heeft. Zijn glandulaire reactie is iets anders, zijn pigmentering ligt anders, zelfs zijn temperament ligt iets anders. Dat kunnen wij ook zeggen vanwege de Duitsers en zo. Het is dwaas om te zeggen dat er geen verschillen zijn tussen de mensen. Het is wel dwaas om te zeggen dat deze verschillen bepalend zijn voor de menselijke verhouding. Ik hoop dat de tik wederkerig is geweest.

x Ik heb wel wat incasseringvermogen.

- Wat mij betreft dito dito en wanneer u gelijk hebt, dan krijgt u het ook.

x U hebt gezegd op een gegeven moment, ik weet niet meer precies onder welke bewoording, maar het kwam volgens mij hierop neer, dat men zoveel mogelijk moest proberen zichzelf te zijn en in een soort gebonden vrijheid dát te doen wat men voor het geweten meende dat goed was. Maar dat vind ik in een maatschappij, zoals die op het ogenblik dan met alle fouten daaraan verbonden bestaat, ergens onmogelijk. Want wat voor mij goed is, is voor meneer Jansen net helemaal verkeerd. Dan krijg je toch ergens een onafzienbare chaos waar niemand meer uit komt?

- Ja, maar vindt u niet, dat net al deze regelingen er ook een onafzienbare chaos is ontstaan?

x Ja, zeker, maar daar komen we nooit meer uit!

- Juist, dus wat dit argument betreft geloof ik, dat de huidige chaos in ieder geval meer menselijke waarden doodt op dit moment, maar ook menselijke levensvreugd, levenskracht, dan de chaos die u dan veronderstelt dat zou ontstaan, wanneer men in de eerste plaats zichzelf is. Maar ik wil nog een stap verder gaan. Wanneer de mens zichzelf wil blijven en bewust wil zijn van zichzelf en van zijn God in zichzelf, dan mag hij onder geen enkel beding ingaan tegen zijn geweten. Ook al vraagt de hele maatschappij dit. Doet hij dit, dan krijgt hij een schuldbesef. Dat schuldbesef moet gecompenseerd worden, dan krijg je weer die ingewikkeldheid, dan gaat men nutteloze dingen daartegenover stellen. Men breidt dat uit.

Zoals de mens die iemand vermoord heeft, nu zijn hele leven gaat wijden aan goede werken, terwijl het beter zou zijn om toe te

geven "Ik heb een mens vermoord, het is fout geweest. Laat ik dit erkennen en opnieuw beginnen". Maar hij wil het ene niet erkennen, daarom doet hij het ander.

Dat geweten dat lijkt me wel de primaire fase van innerlijke bewustwording en van de juistheid van eigen leven. Nu zegt uz Wat voor mij goed is, is voor meneer Jansen niet goed. Maar Hr. Jansen hoeft dat ook niet te doen, wanneer ú het maar doet. Wat meneer J. ervan denkt dat moet hij weten zolang u meneer Jansen niet bewust dwingt in een richting waarin hij niet wil gaan. Zolang u meneer J. niet aansprakelijk stelt voor de dingen die uzelf doet, dan kan meneer Jansen daar in feite geen bezwaar in hebben. Hij heeft het wél, maar dat is alleen omdat hijzelf ook schijnheilig is.

Wanneer wij terugkeren tot de essentie van de dingen dan staat de zaak er heel anders voor en dan zou men kunnen komen tot een juistere erkenning o.m. u spreekt binnen de maatschappij, van de feiten zoals ze liggen binnen deze maatschappij. Die zijn heel anders dan b.v. zeventig tot tachtig jaar geleden. Maar men wil met de mentaliteit, met de achtergronden niet alleen van zestig tot zeventig jaar geleden, maar van honderdzestig tot honderdzeventig jaren geleden vaak, wil men in deze maatschappij leven. Daardoor maakt men van die maatschappij een onleefbaar geheel. Dat is ook een punt.

Wil men de zaak vereenvoudigen, mens, leef eerst naar je eigen geweten en wanneer je dat doet met respect en liefde voor je naaste, dan zul je niemand kwetsen, dan zul je niemand dwingen, dan zul je alleen maar zorgen dat je voor jezelf voortdurend verantwoord leeft en handelt; en wanneer je een beetje verstandig bent, dat je daarbij gelukkig bent zonder iemand te schaden zover het je mogelijk is.

x Maar dan toch wel binnen een bepaalde ordening, daar kun je toch niet buiten.

- Uw ordening is God, God in u. De liefde voor God en de liefde voor de naaste is uw ordening. Al het andere is in feite een nutteloos iets dat zich verveelvuldigt. Naarmate de mensen meer ordeningen en regels hebben om zich op te beroepen, zullen zij God en de naaste minder respecteren. Mag ik u even eraan herinneren, dat er mensen zijn die rustig staan te kijken terwijl een ander staat te verzuipen, omdat ze hun zondagse pak aan hebben. Omdat de zeggen: "Daar is de politie voor! Komt ze nog niet? Wat zijn ze laat!"

x Ja, maar dat is ook 'glaasje op laat je rijden'.

- Glaasje op, laat je rijden, dat is een heel aardige propaganda. Maar iemand die enig gevoel van aansprakelijkheid heeft tegenover anderen zal niet drinken.

x Dan moet er toch voor gezorgd worden dat hij dat niet doet?

- Dan moet er niet voor gezorgd worden dat hij dat niet doet!

Dan moet ervoor gezorgd worden dat hij zijn innerlijke aansprakelijkheid begrijpt en dan moet er niet een eenvoudige slogan en een hele hoop straf alleen achter staan. Voedt de mens op tot een begrip van de God in hem of desnoods alleen maar de erkenning van het juist menselijk leven in hem als hij geen God heeft. Leer hem om waarlijk mens te zijn, dan kun je een hele hoop van die wetten en die onnodige maatregelen missen. Het is wel heel eigenaardig dat er hier, wanneer er werkelijk nood is en de mensen worden op de hoogte gesteld, dat er altijd geld bij de vleet is, maar dat de meeste mensen niet bereid zijn om eens een paar uur zelf hard daarvoor te gaan werken. Vindt u dat niet vreemd? Dat komt omdat de mensen geleerd hebben, dat kan afgeschoven worden, ik geef geld, dan kan een ander werken. En dan denken ze dat dat hetzelfde is. Maar het

is niet het zelfde.

x Maar voor die bewustwording zal er toch iets moeten gebeuren?

- Die ordening is er op dit moment in de hele maatschappij, wanneer steeds meer mensen beginnen naar hun eigen geweten juist te reageren zonder daarbij een ander in hun overtuiging te bruskeren of anderen te dwingen, dan zal er vanzelf een los-komen van de bestaande ordening ontstaan. Als de mensen zien met hoe weinig je gelukkig kunt zijn, hoe goed en hoe prettig je kunt leven, dan zullen ze dat vanzelf na willen doen. Dan gaan ze zoeken naar de oorzaken, dan merken ze, die mens heeft het van binnen uit. Dan komt de belangstelling voor het innerlijke. Want de meeste mensen maken op het ogenblik van de ordening en de maatschappij, hun God. En God is dan alleen maar de kracht die de zaak heeft te belonen; maar zo is het niet.

Dat wat in je is, de werkelijkheid die in je is, die bepaalt of je gelukkig bent of niet, die bepaalt of je kunt of niet. Daar moet je van uitgaan. Dan komt dat andere als vanzelf. Je hoeft niet af te breken. Dat wat onnut is en niet meer wordt bevorderd gaat vanzelf te niet.

Weet u dat er nog steden zijn waarin u met een auto volgens 'n bepaalde regeling harder dan 8 km/uur alleen mag rijden wanneer u wordt vooraf gegaan door een ruiter? En weet u dat u in bepaalde dorpen en steden in Amerika, in Engeland en zelfs in één plaats in Nederland - als ze het na willen zoeken, het is in Friesland - nog steeds alleen door de straat mag met een auto voorafgegaan door 'n man dragende een rode vlag overdag en 's nachts door een man dragende een rode lantaarn? Maar niemand denkt daar meer aan, dat gaat vanzelf te niet. Leef, dan gaan de wetten daar dood aan gebrek aan noodzaak. Dat wou ik zeggen.

Maak uw eigen wetten, maar onderwerp daaraan niemand dan u-zelf. En stel u uw wet op grond van uw innerlijke erkenning. Dat is de eenvoud waardoor veel van de nutteloze dingen niet alleen worden geremd in hun veelvuldigheid, maar zelfs te niet worden gedaan.

x Maar uit naastenliefde kan men toch niet altijd alles en allen zijn mening zeggen? Dan houden ze zich toch in om de sfeer niet te verbreken, de gemeenschapssfeer?

- Naastenliefde houdt in dat u de mening van een ander respecteert, dat u die ander niet zult kwetsen door zijn mening onnodig aan te vallen.

x Maar als het nodig is, dan?

- Maar als het nodig is, is het uw plicht. U kunt wel zeggen, die arme man heeft een zwerend been, dat doet pijn wanneer ik die wond uitbrand; ik heb geen betere methode om hem te genezen, maar dat is te pijnlijk. Laat ik er maar een paar kruidenbladeren over leggen, dan is het ook goed en dan heeft die man op het laatst geen been meer en dan is dat uw aansprakelijkheid. U moet ergens eerlijk zijn waar het noodzakelijk is, maar u moet heel goed nadenken of u uw mening zegt, omdat u gelijk wilt hebben of omdat dit een waarheid is zonder welke een juist contact met de ander onmogelijk is. Wanneer u de waarheid zegt, zegt u ze alleen om de ander, niet om u-zelf. Dat is naastenliefde.

x U hebt gesproken over een mens die God in zichzelf kent en daarnaast zichzelf kent. Treedt dan op een zekere transparantie t.a.v. de samenhang van het geheel, een zeker 'Ik zeg het maar met voorbehoud'? Men gaat een andere visie krijgen en een zekere samenhang begrijpen; dat proces moet natuurlijk verder gaan, maar dan

komt er een hang ook naar totaal meer transparantie en dan - dacht ik - dat men begint te denken over andere sferen. Dan zou ik hier het woord reïncarnatie willen laten vallen of waar de ziel gaat na de dood, maar ik meen zoeven beluisterd te hebben dat u dat niet positief beoordeelt?

- Dat is iets te sterk gezegd, maar ik mag het misschien zo uitdrukken: Ik ben ervan overtuigd dat vele mensen, die in zich God vinden, daardoor niet in de eerste plaats komen tot de transparantie, die u bedoelt, het grotere begrip, naar allereerst komen tot de eenvoudiger aanvaarding, aanvaarding van het zijnde, ook van zichzelf en hun eigen mogelijkheden en verplichtingen. Van daaruit is een verdere ontwikkeling wel mogelijk. Maar nu zijn er mensen die op een gegeven moment zoveel omtrent het goddelijke in zichzelf begrijpen, dat ze die last een beetje te zwaar vinden voor het ogenblik. Het zijn juist deze mensen heel vaak die dan proberen dat alles naar een andere incarnatie te transporteren, hun noodlot dat ze voor een deel zelf weten veroorzaakt te hebben, willen terugwerpen op karma en hogere sferen in gaan schakelen als een ontvluchting van de huidige werkelijkheid. Daar ben ik absoluut tegen, want dat is n i e t positief. Dat is ook het scheppen van vele nutteloze dingen, want op een gegeven ogenblik loop je zo zeer met je hoofd in de zevende sfeer, dat je niet meer ziet, dat je je tenen dadelijk stoot tegen een steen die voor je voeten ligt. Dat is niet nodig. Maar er is wel iets anders.

De mens die leeft met God, werkelijk innig leeft met God en die God waar maakt en zichzelf dus ook zo waar maakt, die zal zien dat zijn wereld langzaam maar zeker meer dingen gaat omvatten, die u misschien sferen noemt. Het leven breidt zich uit. Het omvat méer dan alleen het materiële leven, zonder dat er enig verschil in rang of betekenis bestaat tussen het materiële leven en het andere. Het is het zelfde geworden. Ik hoop dat u dat kunt begrijpen.

x Is er geen duidelijker afscheiding door de dood?

- Bij de dood is er een duidelijke afscheiding omdat de overgang van de ene wereld naar de andere, door de achterlating van de andere, plaatsvindt. Iemand die volledig geleefd heeft zoals ik dat gezegd heb, zal alleen in het wegvallen van het materiële een opheffing van een aantal belemmeringen ervaren en voor de rest a.h.w. zijn leven normaal continueren. De dood is voor zo iemand geen schok of een overgang naar een andere wereld, maar eenvoudig het wegvallen van een aantal verplichtingen waardoor men een grotere bewegingsvrijheid krijgt op ander terrein.

x Als u dan iets naders zou willen vertellen van die andere sferen en ook hoe die beleefd kunnen worden wanneer iemand nog wel in een materiële wereld zich bevindt?

- Ja, dat is natuurlijk een veel te grote opdracht wanneer we op tijd zitten te hameren. Dat is één van die beroerde dingen. Tijd is één van die illusies die je onder mensen nog niet ongedaan kunt maken. Ik zal proberen om heel kort te zijn, dan maak ik er meteen een slotwoord van, als u daar geen bezwaar tegen hebt.

Wanneer je leeft dan kun je soms krachten rond je voelen, waarvan je eigenlijk niet weet hoe ze zijn, hoe ze bestaan, maar die een realiteit worden. Langzaam maar zeker ga je begrijpen hoe ze ontstaan, van waar ze komen. Ze worden een aanvulling van je eigen wereld. Ze zijn nieuwe capaciteiten, nieuwe bekwaamheden. Je leert misschien meer te zien, je leert meer te horen, je leert om met je gevoelens het leven af te tasten. Zó wordt de wereld steeds

rijker, steeds groter, steeds meer omvattend. Voor je het weet is een deel van andere werelden eigenlijk deel geworden van je normaal dagelijks leven. Maar om dat te doen moet een mens eerst eerlijk in zichzelf God aanvaarden en leven alléén volgens dié wetten die God betekenen. Dit is een vereiste. Indien men het niet doet, kan men een bepaalde gave enigszins ontwikkelen, maar men zal nooit zien hoe werelden samenvloeien tot één geheel, een mens die waarlijk en eerlijk leeft met zijn God in zich als een erkenning. Dan hoeft hij Hem geeneens God te noemen en die - die waarheid die hij erkent - leeft voortdurend en zonder beperking en voorbehoud. Die zal zien hoe zijn wereld zich uitbreidt, groter en groter wordt tot het zgn. materieel en zakelijk leven daar een zo klein deel van wordt, dat je eigenlijk niet meer weet wat daar nog belangrijk aan is. Dan ga je zien dat dat alleen de onderstreping is van het werkelijk belangrijke.

Ik geloof dat ik daarmee - zover het mij mogelijk is - uw vraag beantwoord heb. Ik zou dan willen zeggen, Vrienden, van mij uit, dit is een persoonlijke mening uitgedrukt en als een laatste slotwoord.

Ik kende God niet, die er in me leeft. Het is een Licht, een Kracht, een Schaduw soms. Een roepen dat ik niet versta, een weldaad die ik onderga en niet omschrijven kan. Een ban, waarin ik ben gevangen. En in dat licht, en in die ban, en in dat zijn, erken ik steeds mijzelf beter. Ik weet dit moet ik zijn; dit is de harmonie met het ongekende.

En uit het ongekende leef en streef ik; weef ik voor mijzelf een leven, dat is het onbekende met mijzelf vervlochten tot alle krochten van duisternis voor mij worden ... licht en te doorschouwen. Tot ik leer uit mijzelf te bouwen een leven, dat is eeuwigheid, de eeuwige wet, zoals zij in mij leeft. Mijn wezen wordend het instrument dat werkelijk heden schrijft, dat krachten aan de wereld geeft die uit de eeuwigheid gewonnen zijn.

Het onnutte verwerp ik. De veelheid van de dingen, zij zijn slechts ketenen die mij binden aan de aarde. Ze zijn ketenen die mij houden gevangen in sferen van beelden. O, beelden van vrijheid!

Wanneer ik in mijzelf sta, en onderga het licht dat uit mij rijst, de Kracht die in mij zit, en weet hier is in mij het onbekende, dat u God noemt. En bewijst mij 'Leven is een eeuwigheid!

Dat wilde ik zeggen van avond. Vrienden, daarmee moet ik deze bijeenkomst beëindigen. Mag ik u één raad geven?

Probeer nooit hals over kop alle dingen nu maar te gaan doen, maar probeer eerst eens na te gaan wat u eigenlijk innerlijk weet wat overbodig is en laat dat eens na. Dan hou je tijd over voor de dingen die nu reeds essentieel zijn. En dat essentiële, probeer dat dan terug te brengen tot je God. Dan zul je zien dat je juist in die essentiële waarden mogelijkheden hebt, waarvan je nooit gedroomd hebt. Dat geldt voor ieder van u gelijk. Wat mij betreft, ik hoop alleen maar dat u het bewijs zult vinden daarvoor omdat u streeft. Want als u streeft dan vindt u het bewijs.

Verder gezegende avond, prettige avond voor degenen die aan de oranje bitter gaan; nog prettige koninginnedag! Voor allemaal een prettige mei en als het even kan nóg meer lente van binnen dan de maand van buiten brengt. Tot ziens!

.....ooooo0000ooooo.....

